

Tranzit imkanları Azərbaycanı tezliklə dünya ticarətinə yön verən ölkəyə çevirəcək

Bu gün İkinci Dünya müharibəsindən sonra formalaşan beynəlxalq "arxitektura" yenidən qurulur və bu "arxitektura"da hər bir ölkə özünə yer və təhlükəsizliyinə təminat almaq istəyir. Bu baxımdan Azərbaycan da istisna deyil.

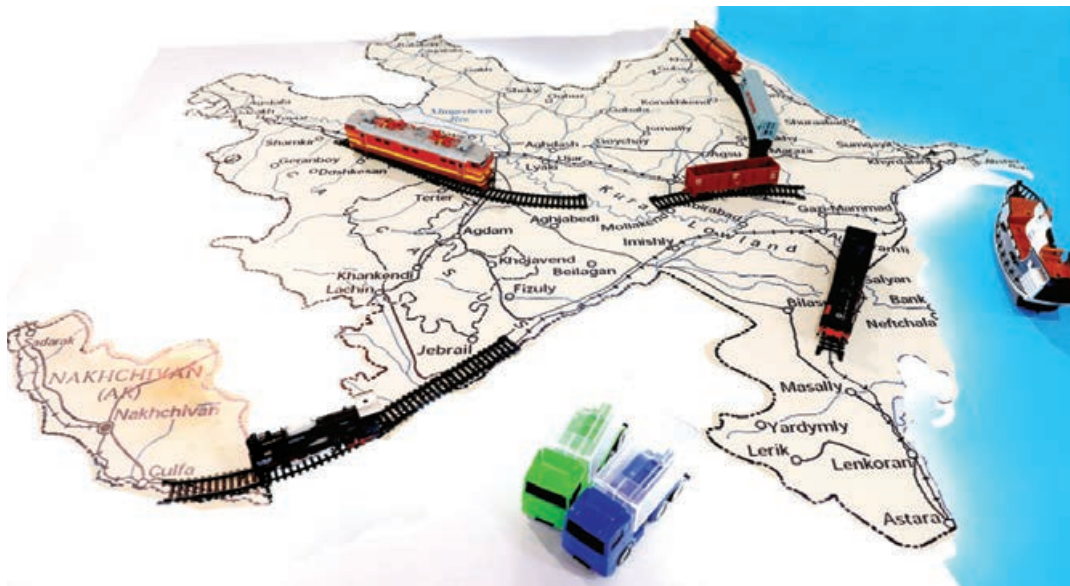
Prezident İlham Əliyevin apardığı xarici siyasət ölkəmizin beynəlxalq arenada etibarlı tərəfdaş obrazını formalaşdırmışdır. İndi ölkəmizin üzərinə götürdüyü bütün öhdəliklərə məsuliyyətlə yanaşaraq onu yerinə yetirdiyini bilməyən, görməyən dövlət yoxdur. Azərbaycan həmçinin siyasi münasibətlərdə milli mənafeyi əsas tutmaqla yanaşı, mövcud beynəlxalq qanunlara da əməl edir. Yəni Azərbaycan öz xarici siyasəti ilə heç bir ölkəyə problem yaratmır, əksinə, uzlaşmağa, qarşılıqlı əməkdaşlığa üstünlük verir.

Azərbaycanı dünya üçün əhəmiyyətli edən digər amil ölkəmizin iştirakı ilə icra edilən qlobal layihələrlə bağlıdır. O layihələrlə ki, onların icrası dünyanın aparıcı ölkələri ilə əməkdaşlığımızı təmin edir. Yəni qarşılıqlı maraqlar eyni zamanda siyasi tərəfdaşlığa çevrilir. Bu transmilli layihələrdən biri də Orta dəhlizdir. Həmin dəhliz ki, hazırda dünyada sanksiyaların tətbiq olunmadığı tək qlobal ticarət marşrutudur.

Coğrafiyasına, üzərində yerləşən dövlətlərin və əhalinin sayına görə alternativsiz beynəlxalq ticarət marşrutu olan Orta dəhlizin açar ölkəsi isə Azərbaycandır. Azərbaycan bu qlobal nəqliyyat dəhlizi ilə yanaşı, həm də "Şimal-Cənub" marşrutunda qovşaq ölkədir. Bu o deməkdir ki, önümüzdəki illərdə Azərbaycan dünya ticarətinə yön verən ölkəyə çevriləcək.

Təsədüfi deyil ki, Prezident İlham Əliyev XII Qlobal Bakı Forumunda bir çox beynəlxalq məsələyə toxunaraq Azərbaycanın tranzit ölkə kimi qlobal müstəvidəki rolunu da qeyd etmişdir: "Bağlantı məsələlərinə gəldikdə, mən demək istəyirəm ki, son geosiyasi dəyişikliklərdən irəli gələrək Azərbaycandan keçən yüklərin daşınması həcmi kəskin şəkildə artmışdır. Biz bunun üçün yaxşı hazırıq, çünki biz üzərimizə düşən işi artıq icra etmişik. İndi isə biz, sadəcə, dəniz limanı, dəmiryolu infrastrukturunun buraxılış qabiliyyətini artırmalıyıq ki, son illər ərzində Azərbaycana istiqamətləndirilmiş bütün yükləri qəbul edə bilək. Beləliklə, əlbəttə ki, bölgəmizin - Cənubi Qafqaz bölgəsinin geosiyasi əhəmiyyəti artır və həmin bölgədə biz sülhün bərqərar olunması üçün hələ də çalışırıq".

Azərbaycan Orta dəhliz və "Şimal-Cənub" marşrutlarında açar ölkə olduğu üçün əksər tədbirlər də Bakıda keçirilir. Hazırda yüklərin təhlükəsiz və qısa müddətdə çatdırılmasında Orta dəhlizə alternativ

marşrut yoxdur. O üzdən Asiya və Avropa ölkələri bu marşrutla daha çox yüklərin daşınmasına maraq göstərir. Bunun üçün hüquqi prosedurların sadələşdirilməsi, vahid tariflərin tətbiqi və dəhlizin yükdaşıma qabiliyyətinin artırılması önəmlidir. Hazırda bu istiqamətdə müxtəlif tədbirlər görülür. Bu baxımdan Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizi marşrutunun (TBNM, Orta dəhliz) növbəti tədbirinin Bakıda keçirilməsi də təsadüfi deyil. Bununla bağlı TBNM Beynəlxalq Assosiasiyasının baş katibi Qaydar Abdikerimov bildirib ki, Orta dəhlizin inkişafı çərçivəsində limanlar, dəmir yolları, gəmiçilik və logistika mərkəzləri kimi əsas infrastruktur istiqamətlərini əhatə edən investisiya layihələri paketi formalaşmışdır. Onun həyata keçirilməsi üçün dövlət-özəl tərəfdaşlığı, yəni özəl investisiyalar və dövlət vəsaiti daxil olmaqla müxtəlif maliyyələşmə modelləri nəzərdə tutulub. Qurum investorlar üçün cəlbedici və qarşılıqlı faydalı şərtlər yaratmağa çalışır. Bundan başqa, çevik əməkdaşlıq sxemləri, uzunmüddətli zamanətlər və dəhliz iştirakçısı olan ölkələrin hökumətləri səviyyəsində dəstək verilir. Məqsəd təkcə strateji tərəfdaşları cəlb etmək deyil, həm də əsas nəqliyyat infrastrukturunun inkişafını sürətləndirməklə Orta dəhlizi daha rəqabətqabiliyyətli və səmərəli etməkdir.

Xüsusi olaraq vurğulayaq ki, Orta dəhliz üç əsas qlobal təməl üzərində qurulub. Çinin "Bir kəmər, bir yol" (Belt and Road Initiative) proqramı, Avropa İttifaqının infrastrukturunu inkişafına yönəlmiş "Global Gateway" proqramı, həmçinin strateji nəqliyyat layihələrinə investisiyaların cəlb edilməsini nəzərdə tutan PGII (Partnership for Global Infrastructure and Investment). Həmin proqramlar çərçivəsində güzəştli

şərtlərlə maliyyə dəstəyi və investisiya təqdim edən beynəlxalq maliyyə institutları fəal şəkildə işləyir. Bunlar Asiya İnkişaf Bankı, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı, Avropa İnvestisiya Bankı və Dünya Bankıdır. Onlar Orta dəhlizi strateji əhəmiyyətli istiqamət kimi nəzərdən keçirir və dəmir yollarının modernləşdirilməsi, limanların inkişafı və nəqliyyat proseslərinin rəqəmsallaşdırılması, həmçinin infrastruktur layihələrinə investisiyaların cəlb edilməsi üçün sıx əməkdaşlıq edirlər.

Hazırda yüklərin Xəzər dənizi üzərindən aşırılmasında Qazaxıstanın Aktau limanı önəmli rol oynayır. Qarşıdakı illərdə Asiyadan Avropaya daşınan yüklərin dəfələrlə artması gözlənilir. Bunun üçün də Xəzər dənizi üzərindən yüklərin fasiləsiz daşınması üçün əlavə limana ehtiyac var.

Türkmənistanın Türkmənbaşı limanı bu sahədə böyük imkanlara malikdir. O səbəbdən Avropa İttifaqı (Aİ) limanın fəaliyyətinin genişlənməsinə maraq göstərir. Aİ-nin beynəlxalq tərəfdaşlıq üzrə komissarı Yozef Sikelanın Türkmənistan səfəri də bu səbəbdəndir. Komissar səfər zamanı ikitərəfli əməkdaşlıqla bərabər, Türkmənbaşı limanının imkanlarını da müzakirə edib. Bununla bağlı Yozef Sikela deyib ki, Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizinin potensialının açılması ilə bağlı böyük fürsət görünür və bu, Türkmənbaşını Avropa və Asiya arasında əsas tranzit qovşağına çevirəcək: "Bu dəhliz malların Avropaya çatdırılma müddətini təxminən 15 günə qədər azaldacaq, logistika, nəqliyyat və ticarət sahələrində yeni iş yerləri və investisiya imkanları yaradacaq".

Rüstəm KAMAL,
"Azərbaycan"